

## **Maturitní témata ze základů společenských věd**

**Rok:** 2027

**Třída:** oktáva A / oktáva B / čtvrtá G

### **1. Psychologie jako věda, psychologické disciplíny a směry, vývojová období**

Vznik a předmět zájmu psychologie, základní a aplikované psychologické disciplíny, psychologické směry; determinace psychických jevů, specifika fyzického a duševního vývoje osobnosti v jednotlivých vývojových obdobích člověka.

### **2. Psychické procesy**

Čítí, vnímání – druhy počitků, charakteristiky vnímání, poruchy vnímání, představivost – dělení představ, typy představivosti, myšlení – myšlenkové formy a operace, druhy myšlení, city – znaky a druhy citů, paměť – fáze paměti, asociační zákony, vlastnosti a druhy paměti, pozornost – druhy pozornosti, proces volního jednání, konflikty intrapersonální a interpersonální, řešení konfliktů, vědomí (úrovně aktivace).

### **3. Psychologie osobnosti**

Hlavní teorie osobnosti, psychické dispozice osobnosti – schopnosti, inteligence, temperament, charakter, fyzická konstituce; základní typy zátěžových situací – frustrace, stres, deprivace.

### **4. Sociologie jako věda, socializace osobnosti, komunikace, sociální stratifikace, kultura**

Vznik sociologie a předmět jejího zájmu, struktura sociologie, metody sociologického výzkumu, dějiny sociologie. Proces socializace osobnosti a formy sociálního učení, sociální pozice a role, komunikace a její formy, horizontální a vertikální členění společnosti, sociální mobilita, společnost otevřená a uzavřená. Sociologické pojetí kultury – duchovní a materiální kultura, funkce kultury, charakteristické znaky a hodnocení masové kultury.

### **5. Ekonomie a ekonomika, soukromé finance**

Hlavní směry ekonomického myšlení. Celkový a mezní užitek. Tržní systém, nabídka, poptávka, zákon klesající poptávky – důchodový a substituční efekt, poptávka v krátkém a dlouhém období, elasticita poptávky. Nedokonalost trhu a omezení konkurence. Zásahy státu do trhu. Soukromé finance (spořicí a investiční produkty; úvěry, úroková sazba a RPSN).

### **6. Národní hospodářství, globalizace**

HDP, hospodářský cyklus, banky a tvorba peněz, měnová politika, platební bilance, státní rozpočet. Globalizace světové ekonomiky, směna a specializace.

### **7. Trh práce, podnikání, finančníctví**

Trh práce, právní formy podnikání, hospodaření a tvorba ceny, optimální objem produkce, zaměstnání, nezaměstnanost. Peníze – účel, kapitál a úrok, inflace, finanční produkty.

## **8. Politologie jako věda, teorie demokracie, politické strany**

Vznik a předmět zájmu politologie. Politika, politický program, politická participace, demokracie přímá a zastupitelská, formy přímé demokracie, podmínky demokracie, kritika demokracie, politické strany – jejich klasifikace, funkce, financování, různé systémy politických stran.

## **9. Volby a volební systémy, vznik a podstata státu**

Charakteristika volebních systémů, organizace a průběh parlamentních voleb v ČR, zásady volebního práva. Teorie vzniku státu – zejména teorie společenské smlouvy, atributy státu, princip dělby funkcí státní moci, vnitřní a vnější suverenity státu, funkce státu, formy státu podle organizace státní moci a jejího uplatňování.

## **10. Postavení ústavy v právním řádu demokratického státu, lidská práva a jejich význam**

Rozbor Ústavy ČR – preambule, základní ustanovení, moc zákonodárná se zaměřením na legislativní proces, moc výkonná a soudní, Ústavní soud – kompetence, činnost, ČNB, Nejvyšší kontrolní úřad. Rozbor Listiny základních práv a svobod ČR, ombudsman.

## **11. Teorie práva**

Definice práva, právní řád, veřejné a soukromé právo. Právní normy – druhy, publikace, forma, druhy výkladu. Platnost, účinnost, působnost právních předpisů, právní vztahy, právní skutečnosti, fyzické a právnické osoby, právní osobnost, způsobilost k právnímu jednání, náležitosti platného právního úkonu.

## **12. Odvětví občanského práva**

Pojem a prameny občanského práva, ochrana osobnosti, práva věcná a právo závazkové. Vlastnické právo – věci movité a nemovité, nabývání vlastnictví, nálezné, podílové spoluvlastnictví, společné jmění manželů, věcné břemeno, dědické právo – dědění ze zákona, ze závěti, odmítnutí dědictví, vypořádání dědiců, vydědění.

## **13. Odvětví rodinného a pracovního práva**

Pojem a prameny rodinného práva, vznik manželství – podmínky, překážky, zánik manželství, zánik SJM, náhradní rodinná péče – adopce, pěstounská péče. Pojem a prameny pracovního práva, druhy pracovních poměrů, pracovní smlouva – náležitosti, zkušební doba, rozvázání pracovního poměru zaměstnavatelem – důvody, náležitosti, lhůty, rozvázání pracovního poměru zaměstnancem – důvody, náležitosti, lhůty. Pracovněprávní vztahy, které nejsou pracovním poměrem (DPP, DPČ).

## **14. Odvětví trestního práva**

Pojem a prameny trestního práva. Trestní právo hmotné – druhy trestných činů, podmínky trestní odpovědnosti, druhy trestů. Trestní právo procesní a jeho zásady – průběh řízení, práva obviněného, trestání mladistvých, nezletilých.

## **15. Filozofie – úvod, vývoj filozofie po Sókrata**

Definice filozofie, základní filozofické otázky. Předsokratovská filozofie – milétská škola, Hérakleitos z Efesu, pythagorovci, elejská škola, atomisté, sofisté, Sókratés – život, nauka.

## **16. Filozofie – vrcholné období Řecka, helénismus**

Platón – dílo, nauka o idejích, stát, antropologie, etika. Aristotelés – dílo, logika, příroda, metafyzika, teologie, antropologie, etika. Hédonismus, stoikové, epikurejci, novoplatonismus.

### **17. Filozofie – počátky středověku, scholastika, renesance**

Rozdíl mezi antickým a středověkým myšlenkovým světem, patristika, Augustin, scholastika, spor o univerzálie, realisté, nominalisté, Abélard, Tomáš Akvinský – vědění a víra, cesty k uznání Boha, Occam. Rozdíl mezi středověkým a renesančním (novověkým) myšlenkovým světem, nové pojetí výkladu světa, přírody a poznání – Galilei, Bruno, Bacon. Reformace.

### **18. Filozofie – novověk**

Nové právní a politické myšlení – Machiavelli, Hobbes, Grotius, Morus. Racionalismus – Descartes. Spinoza, Leibniz. Osvícenství – základní myšlenky, anglické pojetí – Locke, Berkeley, Hume a francouzské pojetí – encyklopedisté, Rousseau.

### **19. Filozofie – 19. století**

I. Kant – noetika, etika. Idealismus – Hegel, pozitivismus – Comte, iracionalistické směry – Nietzsche, Schopenhauer. Marxismus – Marx

### **20. Filozofie – 20. století**

Pragmatismus – James, fenomenologie – Husserl, existencialismus, filozofie jazyka (analytická filozofie) – Wittgenstein, hermeneutika, novodobý obraz člověka (– např. Gehlen, Plessner, Scheler). Postmodernismus. Vybraní představitelé současné filosofie (Arendtová, Singer, Rawls), hlavní etické teorie současnosti (utilitarismus, přirozený zákon, etika ctností, deontologie).

Hradec Králové 31. 8. 2026

Mgr. Tomáš Kopecký  
ředitel